

Ticari Diplomasi-Kahvaltı Seminer

15 Aralık 2024, İGETEV-Mavera Vakfı Konferans Salonu

İGETEV Başkanı Prof. Rafet Bozdoğan Hocam,

İGETEV Ailesinin Değerli Üyeleri,

Beden, ruh ve zihin yönünden sağlıklı ve gelişmiş fertlerin yetişmesine ve toplumun gelişmesine katkıda sunmak amacıyla önemli faaliyetler gerçekleştiren, maalesef program yoğunluğum sebebiyle çok fazla katkı sağlayamasam da Mütevelli Heyeti Üyesi olmaktan mutlu olduğum İGETEV'in bu güzel kahvaltılı daveti için teşekkür ediyor, sizleri şahsım ve Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu-DEİK adına saygıyla selamlıyorum.

Bu süreçteki özel gayreti için 1977 yılında İTÜ'de sıra arkadaşı olarak tanıştığım Prof Ali Demir Hocama ve Prof Ercan Öztemel Hocama da ayrıca teşekkür ediyorum.

Ali Hocam bana 1 saat süre ayrıldığını söyledi. Konuşmamı önümdeki metinden yapacağım ve bunu, süreyi kontrol, mesaja odaklanma, kendime ve dinleyene saygımdan dolayı önceden hazırlık yaparak tercih ediyorum.

Hedefim, yaklaşık 35-40 dakikada konuşmamı bitirmek ve sonrasında sorularınız varsa, inşallah olur, soru cevap ile 1 saatte tamamlamak. Soru yoksa, dersime iyi hazırlanmamış olma ihtimaline

karşı, bir başka grupta bir sonraki olası toplantım için dersime daha fazla çalışmam gerekecek.

Burada şöyle bir ikilem de var. Hem aramızda epey akademisyen olduğunu düşünerek onların beklentisine uygun menü sunmak, hem de olayı günlük pratiğinden fazla uzaklaştırmadan anlatmak. İnşallah faydalı olur.

İzninizle, iş dünyasının “Kuzey Yıldızı” DEİK’in Başkanı olarak, DEİK’i ve dağarcığımda bugüne kadar biriktirdiklerimden bir demeti, “Ticari Diplomasi” mottomuz çerçevesinde sunmaya çalışacağım.

Diplomasi kavramı çok eski zamanlara kadar gerilese de, günümüze yakın anlamındaki kullanımı, 19. yüzyılda sanayi devrimi ile birlikte küresel ticari ve yatırım ilişkilerinin genişlemesiyle yaygınlaşmaya başladı.

İlk kullandığı zamanlarda diplomasi, daha ziyade siyasi diplomasi olarak algılanırken, zamanla ticari diplomasi kavramı da buna eşlik etmeye başladı. Türkiye özelinde konuşmak gerekirse; 1980’li yıllardan sonra, daha önceleri sadece devlet eliyle yürütülmeye çalışılan ticari diplomasi kavramı da dönüşüm geçirdi.

Ticari diplomasinin başlangıcından günümüze kadar geçen bu değişim ve dönüşümünü özetledikten sonra, ticari diplomasinin bugünkü sonuçlarına biraz da geleceğine odaklanmak istiyorum.

Öncelikle şunu ifade etmem gerekir ki, iş dünyasını değişime ve dönüşüme yönlendiren her unsur, aynı zamanda diplomasi faaliyetlerini de değişime ve dönüşüme yönlendirecektir. Nasıl ki, bugün iş dünyasının gündeminde dijital dönüşüm, yeşil dönüşüm gibi kavramlar varsa, aynı kavramlar ticari diplomasiye de yön verecektir. Burada, ticari diplomasi

hep bir adım önde olmalı ve iş dünyasının belki bugün gündeminde olmayan, ancak olması beklenen konuları da gündemine almalıdır. Bir diğer ifade ile, iş dünyası diplomasisi, daha proaktif bir yapı sergilemelidir.

Eskiden iş dünyası, sadece kar odaklı kurumlar olarak değerlendirirken, günümüzde o da değişime uğradı ve iş dünyasından beklentiler de arttı. Sadece pay sahiplerine kar sağlayan işletmelerin yerini, çevreye ve topluma değer katan, küresel sorunlara çözüm arayan işletmeler almaya başladı. Uluslararası toplantılarda da, siyasi iradenin yanı sıra iş dünyası temsilcileri de yer almaya ve küresel sorunlara siyasi çözümler aranırken, iş dünyası ile beraber çalışma kültürü de yaygınlaşmaya başladı.

Tüm bu gelişmeler, diğerlerinin yanısıra, iş dünyası perspektifinden temel küresel sorunlarımız olan çevre kirliliği, iklim değişikliği, küresel adalet, adil gelir dağılımı, küresel dünya barışının temini gibi sorunlarımızın çözümünde, iş dünyasına ve ticari diplomasi faaliyetlerine de önemli sorumluluklar düştüğünü gösteriyor.

DEİK olarak ticari diplomasi faaliyetlerimizi sürdürürken, biz de değişim ve dönüşüme giden faktörleri göz önüne alıyoruz.

Bu noktadan sonra, biraz değişen paradigmlarla devam etmek istiyorum.

Paradigmalar

Evet, DEİK'te ve iş dünyamızda odaklandığımız, son bir kaç yıl içinde hızla gelişen ve artan bir ivmeyle hayatımızda yer kaplayan paradigmlar.

Dünyanın 2020 yılında karşılaştığı Covid-19 salgınıyla, sosyal hayatımız ve küresel ekonomide köklü kavram değişimleri yaşandı. Değişim, Rusya-Ukrayna savaşı ile ivme kazandı. Umarım, Ortadoğu'da Gazze ve Lübnan'da yanan ateş bunun tamamlayıcısı olmaz. Ve umarım Suriye sürecinin son geldiği nokta da, hem bölgemiz, hem de ülkemiz için güzel sonuçlanır.

Aslında biliyoruz diyorduk ama, Covid-19 ile önemini arttıran kavramlardan ilki, **tedarik zinciri** oldu. Salgını atlattık gibi görünse de, tedarik zincirlerindeki kırılma, hala önemli bir küresel ticaret sorunu.

Diğer başlık ise, kaynak çeşitliliği. Hepimiz **kaynak çeşitliliğinin** önemine de inanırdık, ama daha iyi kavradık. Firmalarımız, daha fazla ürün ya da hizmet üretiminin maliyetleri düşürmesinin doğal sonucu olarak, **ölçek ekonomisinin** avantajı kullanıp, büyük tedarikçilerle çalışıyorlardı.

Önce Covid'le gündeme gelen Çip krizi, sonra Rusya-Ukrayna savaşıyla aklımızda kalan ayçiçek yağı ve tahıl krizi ve devamla Enerji krizi bize, **tek veya sınırlı kaynağa bağlı olmanın risklerini**, çok acı öğretti.

Eskiden gündemizde **off-shore** varken, güvenli ve erişilebilir ticaretin artan önemi sebebiyle, **Near-shoring, green shoring, re-shoring** ve **friend-shoring** kavramları ticaret hayatımızı şekillendirmeye başladı.

Bir dönem Globalleşme'nin kaçınılmazlığını savunurken, globale yerelin birlikte yürütülmesi gerçeğiyle, **Glokalleşme** hayatımıza girdi.

Bunların tamamlayıcısı bir değişim de **lojistikte** yaşandı. Bir ürün veya hizmetin bir noktadan başka bir noktaya ulaştırılması anlamı taşıyan lojistiği, mesafeyle algılarız.

Covid bize, mesafenin değil, **ulaşılabilirliğin** önemini öğretti ve hayatımıza yeni bir kavram girdi.

Salgın döneminde aynı evde yaşadığınız eşiniz Covid olmuştu, odasında karantinadaydı ve birbirinize ulaşamıyordunuz, aranızda neredeyse fiziki bir mesafe yokken.

Kavramlar üzerinde düşünmeye ve konuşmaya devam edelim, kavramlara farklı da bakarak ve gelelim, Yeşil Dönüşüm ve Dijital Dönüşüme.

Önemli bir değişim de, **yeşil dönüşümde**, benim ifademle **yeşil ekonomi**'de yaşanıyor. Neden herkes yeşil dönüşüm derken ben yeşil ekonomi diyorum kısaca ifade edeyim. Yeşil dönüşüm denince, mevcut üretim ve tüketim faaliyetlerinin çevreye zarar vermeden yürütülmesi anlaşılabilir. Amaç bunu sağlamak ise, bu zaten duyarlı insanlar olarak yapmamız gereken normal bir davranış. Halbuki kastedilen sadece bu değil, çok daha derin bir dönüşümü içeren yeni bir ekonomik ve ticari yapıdan bahsediyoruz. O yüzden ben yeşil ekonomi tabirini kullanmayı tercih ediyorum. Yeşil Mutabakatın, yeni gümrük duvarları oluşturma gerçeği de bunun bayrağı.

Diğer taraftan, Yeşil Mutabakatının dünkü tanımından, birilerinin kendileri kullanırken başkaları için büyük risk kaynağı diye uzak tutmaya

çalıştıkları **nükleer enerjinin**, yaşanan enerji krizi sonrası, **çevreci bir enerji kaynağı** olarak sınıflandırıldığı bugünkü sürece geçiverdik.

Bir adım daha giderek, hayatımızdan çıkmalı diye konuşulan **kömüre de aniden sıcak bakılmaya başlandı** ve kapatılan kömür havzaları sessizce açılmaya başlandı. Ve bu süreç, enerji güvenliğinin ve kaynak çeşitlendirmenin ne denli önemli olduğunu tekrar göz önüne serdi.

Değişimin hızı, doğru kabul edilen kavramların, ülkeden ülkeye, zeminden zemine ve zamandan zamana değişimi bu olsa gerek.

Ve dijital dönüşüm, yine benim ifademle, **dijital ekonomi**. Eğer dijital dönüşümü, akıllı cihazların hayatımızda artan yeri ve çevrimiçi toplantılar ile sınırlı görürsek, çok yanılırız. Sosyal hayatımızdan kurumsal hayatımıza, iş hayatımızdan aile hayatımıza ve ekonominin her aşamasına dahil olan, dahil olmakla yetinmeyip yönlendirmek ve yönetmek üzere tasarlanıp, inanılmaz hızla ilerleyen bir **dijital ekonomi** var önümüzde. Ya iyi anlayıp, dizayn edip yön verenlerden olacağız, ya da yeni bir dönemin seyircisi.

Konuyla direk ilgisi yokmuş gibi gelebilir ama bir hatıramı da paylaşmak isterim.

Bizim Kandilli Kulübü isimli bir yapımız vardı. Uzun yıllar, siyasi bir gündeme girmeden, sadece "Aile şirketlerinde kurumsallaşma ve ortaklık kültürü" başlığı ile, Türkiye'nin önde gelen iş insanlarını dinledik.

İshak Alaton 15 yıl önce demişti ki: 30 yıl sonra, o günkü değeriyle;

* Enerjiye ödediğimizin 8 katı

* Gıdaya ödediğimizin 18 katı

* Sağlığa ödediğimizin 90 katı para ödeyeceğiz.

Bir projeksiyon elbette, ama şöyle bir kenarda aklımızda bulunsun. Çünkü hayatınızda stratejiler, projeksiyonlar yoksa, yönlendirildiğiniz gibi yaşamak zorundasınız. Tabii burada, örnek olarak bunun gibi projeksiyonlara sahip olmak önemli ama daha da önemlisi o projeksiyonun içinde neyin kaçınıcı sırada olacağını belirleyebiliyorsanız, işte liderlik o. Liderlik derken, şahsi liderlik, şirketinizin liderliği, ki uluslararası şirketlerin bugün bunu nasıl yaptığının görüyoruz, veya kurumunuzun ve ülkenizin liderliği, ki her ikisinin de örneklerini görüyoruz. Uluslararası siyasette bugünlerde yaşananlar gibi.

Evet, dönüşümlerden bahsettim, saydığım dönüşümlerin yanında, küresel ticarete yeni iş birliği mekanizmalarını veya daha dikkatli bakınca yeni bloklaşmaları da unutmamalıyım. Asya'da Bölgesel Kapsamlı Ekonomik İş birliği-RCEP, Afrika'da Afrika Kıtasal Serbest Ticaret Anlaşması (AfCFTA) bunlardan.

Çin'in "Bir Kuşak Bir Yol" Projesi, ABD'nin "Daha İyi Bir dünya İçin Yeniden İnşa Edin" (Build Back Better World) Projesi ve AB'nin "Küresel Geçit Projesi" (Global Gateway) bu çerçevede.

Küresel ekonominin bugününe baktığımızda, büyümenin ve küresel ticaretin ivmesinin azaldığı, enflasyonun azalma trendine girmesine rağmen arzu edilen seviyenin üzerinde olduğu ve yakın dönemde bu süreçlerin devam edeceği bir görünüm hakim. Ve yeni nesil ticaret savaşları, yeni ticaret ve enerji koridorları ya da blokları geliyor hayatımıza.

Zannederim böyle genel bir bakıştan sonra DEİK'ten bahsetmenin zamanı. Çünkü Ticari Diplomasi konuşuyoruz.

DEİK. Görev tanımı, "Türk iş dünyasının dış ekonomik ilişkilerini koordine etmek" olan, Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu.

1985 yılında rahmetli Cumhurbaşkanımız Turgut Özal'ın vizyonu ile DEİK'in kurulmasıyla birlikte ticari diplomasi faaliyetleri, özel sektörü de kapsayacak şekilde genişledi. Burada önemli bir vizyon görüyoruz. ABD'den 50-100 Milyon USD seviyesinde yıllık yardımlar aldığımız bir dönemde, "ben artık yardım istemiyorum, daha fazla ticaret istiyorum" bakışıyla kurdurulan ilk iş konseyimiz Türkiye-ABD İş Konseyiyle yeni bir süreç başlıyor ve bu süreç 2014 yılında CB'mızın iradesiyle önemli bir adımla daha ileriye taşınarak bugünkü haline geliyor. Bu gelişmeyi, ticari diplomaside kamu-özel iş birliği modeli olarak da değerlendirebiliriz. Burada temel amaç, ticari diplomasi misyonunu iş dünyası bakış açısıyla desteklemek ve daha hızlı ve etkin çözümler üretebilmek.

Bir detay daha vereyim. 1987 yılında kurulan 3 numaralı İş konseyimiz ise Türkiye-Yunanistan İş Konseyi ve o da çok önemli. Neden mi?

Henüz 2. Kıbrıs Barış harekatının üzerinden sadece 10 yıl geçmiş, adeta savaşın dumanı hala tütüyor ve 3. İş konseyi olarak kuruluyor da ondan.

Bu çerçevede DEİK olarak faaliyetlerimizi, tüm dünyaya yayılmış 152 İş Konseyimizle birlikte ticari diplomasi mottosuyla sürdürüyoruz. TOBB, MÜSİAD, TİM ve TMB gibi önemli iş dünyası kuruluşlarımızın başkanlarının YK'muzda Başkan yardımcısı olarak görev yaptığı

kurulumuzda, 35 kişilik çok geniş bir YK'muz var. Az önce saydıklarımaya ilaveten YASED, İTO, İSO gibi 96 adet de kurumsal üyemiz yanında aslolan 5.000'e yakın üye firmamızla sadece toplantı yapmıyor, yürüttüğümüz proje ve iş birliklerimizle ticari diplomasi faaliyetlerimizi zenginleştiriyoruz.

Evet, 39 yıldır ana omurgası ülkeler arası iş konseyleri olan ve bu temelde çalışan bir iş örgütü. 144 ülke bazlı iş konseyimiz yanında, 8 adet de sektörel ve özel amaçlı iş konseyimiz var. Enerji, Lojistik, Sağlık, Eğitim, Yurt Dışı Yatırımlar ve Uluslararası Teknik Müşavirlik ve bir kaç yıl önce kurduğumuz Dijital teknolojiler iş Konseyimiz ve çok özel bir iş konseyi daha, DTİK-Dünya Türk iş Konseyi. 96 ülkedeki yapılanmasıyla Diaspora İş Konseyimiz.

Gönüllü üyelikle çalışıyoruz, yani üyelik Sanayi ve Ticaret Odaları veya İhracatçı Birliklerinde olduğu gibi zorunlu değil. Üyelerimiz bizim verdiğimiz hizmetten mutlularsa gelip üye oluyorlar ve ciddi de bir aidat ödüyorlar. Hiç kamu kaynağı kullanmıyoruz, bu da önemli. Bunlar iş dünyası kurumları için önemli başlıklar ve ben de çok önemli buluyorum.

ABD'den Macaristan'a, Senegal'den Kanada'ya, Endonezya'dan Norveç'e kadar 152 İş Konseyimiz var.

İhracat ve yurt dışı yatırım, müteahhitlik, turizm ve ithalat, uluslararası sermaye ve Türk Diasporası, ekonomik faaliyetin tümü görev alanımızda.

Peki, DEİK'i yüzlerce STK'sından farklı kılan, ya da öne çıkaran ne, bunu da açıklayayım. Bu arada, Ticari Diplomasi mottosunu da başkan olarak göreve geldikten sonra ben kullanmaya başladım.

Şöyle 15-20 yıl geriye gittiğimizde, Türk Devletinin bir başka ülke yetkilileriyle bir toplantısı varsa ve bunun bir de iş insanları tarafı varsa, burada programların %100'ünün ev sahipliğini yapan tek bir dernek vardı, TUSKON. Malum yapı.

Diğer dernekler de uluslararası temas yapıyorlardı ama bireysel olarak, yani sadece kendi dernekleriyle ve üyeleriyle ve yurt dışındaki iş insanlarıyla bir araya gelerek, devlet tarafı işin içinde hiç olmadan.

Nereden biliyoruz?

Ben 2006-2012 yılları arasında MÜSİAD YK'da görev yaptım, 2012-2017 yılları arasında da MÜSİAD Başkanlığı yaptım da oradan biliyorum.

Ben kelimesini kullanmak çok doğru değil ama, mecbur kalıyorum, 2012 yılına kadar MÜSİAD veya bir başka iş STK'sının iki ülke Bakanlarının veya Başbakanlarının veya CB'lerinin resmi bir programında iş insanları toplantısına ev sahipliği yaptığı görülmedi, yaşanmadı, buna izin verilmedi.

MÜSİAD Başkanı olarak göreve başladığımda, ilgili Bakanımız ile, BB ve CB'mız ile bu konuda ısrarlı çok görüşmem oldu ve ilk defa biz de dernek olarak görev almaya başladık. Hatta malum dernek ile bir iki defa ortak yurt dışı programında da birlikte ev sahibi olduk, ama bizim hoyratça MÜSİAD isimlerimizi masalardan kaldırmaları dayatmalarıyla veya ziyaret ettiğimiz ülkenin bir derneği ile imzalayacağımız bir anlaşmayı engellemek için salonun ışıklarını kapatmaları pahasına.

Amacım, bu konuyu tekrar kaşımak değil, ama bu yaşadıklarımızdan sonraki sürecin kısacık bir açıklaması için gerekiyordu.

2014 yılında siyasi irade bir karar verdi.

Baktılar ki, MÜSİAD'ın açtığı yoldan cesaret alarak artık bir çok dernek de bu ev sahipliğini yapmak istiyor ve bu taleplerin sonu da gelmiyor. Diğer taraftan DEİK'in yapısına baktılar. Zaten TOBB'dan başlayarak oda ve borsalar, MÜSİAD ve YASED'ten başlayarak dernekler üye burada ve bunların önemli bir kısmı da YK üyesi. Firmalar zaten üye.

O zaman, Türk devletinin bir başka ülkeyle bir toplantısı var ve bunun da bir iş insanları ayağı varsa, bunun adresi DEİK'tir dedi. Bu çok önemli bir dönüm noktası.

Peki, DEİK olarak Ticari Diplomasinin neresindeyiz, neyi nasıl yapıyoruz?

Öncelikle siyaset yapmıyoruz ve siyaset de bizden siyaset yapmamızı istemiyor, bunu net olarak ortaya koyalım.

Her ülkede olduğu gibi bizim ülkemizde de ülkeyi yöneten siyasetçilerin, hükümetin bizden beklentisi olması normal ve bizim temel prensibimiz şu: "zaten ülke içi siyasetle kurumsal anlamda uğraşmak gündemimizde değil, ama Ulsulararsı ilişkilerde de, siyasi gerilimlerin adresi siyasi iradedir. Eğer iki ülke arasında bir siyasi diyalog varsa, bize düşen ve bizden beklenen, ekonomik ilişkileri geliştirmektir." Bu, sadece bizim düşüncemiz değil, bunu önemle ifade edeyim. Siyasi iradenin talep ve bakışı bu ve bu çok çok önemli.

Örnek olarak, ABD ile Rahip Brunson krizinde de bunu böyle takip ettik, Rusya ile uçak krizi düşürme krizinde de böyle takip ettik.

Bugün için Ermenistan ile siyasi diplomatik ilişkimiz yok ve ticaretimiz yok, siyasi kapı açılırsa biz de başlarız. Veya İsrail ile diplomatik kapı kapandı, açılışına kadar ticaretimiz de yok.

Burada duygusallıktan uzak bazı rakamlar da vermek isterim. Konu biraz fazla içi içe girmiş bir yapıda çünkü.

Ne dedim, siyasete müdahil değiliz, ekonomik ilişkilerimizde siyaset önümüzü açıyor, bizim gelişen ekonomik ilişkilerimiz de siyaseti bir birine daha fazla yaklaştırıyor ama genel dünya siyasetinde oyun bu kadar basit oynanmıyor, bu bir tarafı.

Diğer tarafı ise, uluslararası ekonomik ilişkiler duygusal bağlarla paralel gitmiyor.

Gelelim yaklaşık rakamlarıyla bunun örneklerine.

Bizim komşumuz, dostumuz ve “bir millet iki devlet” dediğimiz Azerbaycan ile toplam, yani iki ülkenin birbiriyle yaptığı toplam dış ticaretimiz 3-5 milyar USD aralığında gezerken, Gürcistan ile de 4-5 Milyar USD seviyesinde.

Veya, canımız, kardeşimiz Pakistan ile toplam dış ticaretimiz henüz 1 milyar USD seviyesini yeni geçti. Pakistan-Çin ticareti ise bizi epeyce katlayan bir seviyede.

Ya da Yunanistan. Adeta her gün savaştık, savaşıyoruz havası estirilen Yunanistan ile 7 milyar USD dolayında ticaretimiz var ve biz daha fazla satıyoruz.

Veya Almanya'ya. Siyaseten çok dalgalı bir süreç yaőadığımız, adeta Avrupa'nın patronu olan Almanya 1 numaralı ticaret ortağımız ve toplam ticaretimizde 50 Milyar USD'in üstüne çıktık.

Diğer taraftan, 20 yıl öncesine göre çok gelişen ikili ilişkilerimiz ve ticaretimiz olan, çok çok önemli bir potansiyeli olan, çok emek verdiğimiz ve vermemiz gereken Afrika kıtasının toplamı ile ticaretimiz ise henüz 40 milyar USD seviyesine gelememi.

Bu arada, Afrika'da 54 ülke var ve bizim DEİK olarak 48 ülkede iş konseyimiz var, BE'lik sayımızdan fazla.

Rakamlar yeterli olmuştur diye bir ara verip, DEİK Ticari Diplomasinin neresinde oradan devam edeyim.

Türk İş Dünyasının Dış Ekonomik İlişkilerinin koordinasyonunu yapan, 35 kişilik adeta bir yıldızlar geçidi olan YK'muz var, bir ara bakarsınız sitemizden.

152 iş konseyimiz var ve sadece çevremizdekiler veya belli ülkelerle değil, Yeni Zelanda veya Eswatini Krallığı dahil. O krallık nerede diyenleriniz olabilir. Güney Afrika Cumhuriyeti içinde bir krallık. Kral ile protokol gereği 3 dakikalık bir tanışmam olacaktı, yanından 40 dakika sonra çıkınca protokol görevlileri epey şaşırmıştı.

Her iş konseyinin yönetimi 2 yılda bir seçimle göreve geliyor. Beni tanıyanların tahmin edebileceği gibi, seçimlerde adil, şeffaf, liyakat esaslı kural ve kriterlerimiz var. İş Konseylerimiz kendi bütçelerini kendileri belirliyorlar, alınacak aidatlar dahil ve yıl içi faaliyetlerini de kendileri belirliyor. Yıl başındaki hedeflerine göre de, yıl sonunda karnelerini açıklıyoruz. Başarı ölçülebilir olmalı değil mi?

96 kişilik genç, yetkin ve güzel bir kadromuz var DEİK'te. Çalışma arkadaşlarımız 7 lisan konuşuyor.

Ne yapıyoruz dersiniz elbette tüm dünyada bol bol toplantı yapıyoruz.

Ama, sadece devlet yetkililerinin katılıp kürsü konuşmaları yaptığı toplantılar değil. Onları zaten yapıyoruz, onlar kamuya genel mesaj veren toplantılardır. Bakın, her iki tarafın devlet ve iş dünyası bir araya geldi mesajı verir ve elbette biraz da genel çerçeve mesajları içimin.

Her iki ülkeden CB'lerinin, CBY'lerinin veya Başbakanların, Bakanların, bizzat başkanlık yaptığı yuvarlak masa toplantıları ise bizim en favorimiz olanıdır. Çünkü o masada talepler, sorunlar, projelerimizi konuşuyoruz ki bence Ticari Diplomasinin en verim alıcı noktası burasıdır.

Farklı birimlerimiz yanında Ekonomik araştırmalar Birimimizi ve farklı disiplinleri içinde barındıran Ekonomi Danışma Kurulumuzu da atlamayalım.

Bir gün 2 CB'nin katıldığı toplantı için işi insanlarımızla birlikte Belgrad'tayız, ertesi gün 2 Bakanın katıldığı toplantı için yine iş insanlarımızla birlikte Bağdat'a. CBY'lerinin başkanlık ettiği Taşkent toplantısından dönüp, ya Bakanların başkanlık ettiği Senegal toplantısına veya Tokyo toplantısına geçiyoruz. Ülkeler arasında bakanların başkanlık ettiği JETCO-Karma Ekonomi ve Ticaret toplantısından, yine ülkeler arasında Bakanların başkanlık ettiği KEK-Karma Ekonomik Komisyon toplantısına kadar her yerde DEİK olarak varız.

Biraz da espri katayım. Burada DEİK olarak oradayız deyince, Türkiye sisteminin anlaşılmaz beklentisi sebebiyle DEİK'in Başkanı da

bizzat orada olmak durumunda nedense. Kimilerince hep oralarda olmak belki ilginç, ama eve neredeyse sadece valiz değiştirmek için gelince çok hoş ve kolay olmuyor. Allah'tan Hamide Hanım anlayış gösteriyor sağolsun da, durumu kurtarmaya çalışıyorum.

Bunların yanında yine görevimle bağlantılı YOİKK-Yatırım Ortamını İyileştirme Koordinasyon Kurulu toplantıları, YK üyesi olduğum Turkcell, Eximbank ve İSTKA-İstanbul Kalkınma Ajansı'nı da arada sayıvereyim.

Bir de kendi iş hayatım var tabi. Bazen, önceden tanımayıp, sonradan öğrenenler hayretle soruyor "ya Başkan sizin kendi şirketiniz de varmış, doğru mu?". Ben de tatlı tatlı "ne zannettiniz ki, hayatımı buralardan kazanmıyorum ki, kendi şirketlerimden kazanıyorum. hatta DEİK'e de sizin gibi aidat ödüyorum" diyorum.

Tabi, hayatını kendi şirketinden kazanmak için de, kendi işleriyle ilgilenmek de zorundasın. hamdolsun Rabbim imkan veriyor ve ona da zaman ayırıyorum ve rabbim de rızığımızı oradan veriyor.

Bu başlığı bir kaç cümleyle kapatayım.

Bazen de soruyorlar "buralarda bu kadar koşturmaktan derdin ne, üstelik buralardan bir para da kazanmıyorsun?" diye.

Bakış açım şu.

Varlık sebebim, rahmetli anam babam. Onlar olmasa ben yoktum. Sonrasında çok çalıştım ve hala da çok çalışıyorum, Rabbim de lütfedip imkan verdi, veriyor da. Ama, Devletin sağladığı alt yapı olmasaydı, bütün bunların olması mümkün değildi. İşte yakın örnekleri, Gazze'de, Suriye'de...

O zaman, mutlaka buralarda olacağım hırsına kapılmadan, eğer devletim benden bir görev istemiş ve benim de onu yapabilme imkanım varsa, doğru yaptığıma inanıldığı sürece yaptığım bu çalışmam bir lütuf değil, bu güzel ülkenin bana sağladıklarına karşı bir geri ödemedir. Buna inanıyor, bunun için çalışıyorum.

Rabbim, günü gelince de, yüz akı ile görev devretmeyi nasip etsin.

Gelin bir başka bakış açısıyla devam edip toparlayalım. Stratejiden çok çarpıcı ve çok önemli bir örnekle.

Asya Pasifik ile Avrupa arasının takip ettiği bir proje var. Çin'in Kuşak ve Yol projesi. Nedir bu proje? Çin, 3 güzergahtan mallarını Avrupa'ya taşıyacak bu projeye şu ana kadar 50-60 Milyar USD para harcadı.

Kuzeyden geçen, Kuzey Koridoru tren yolu projesi vardı, Rusya-Ukrayna savaşıyla atıl kaldı.

Güneyden gelip limanlar üzerinden devam eden bir yol daha var. Süveyş Kanalı üzerinden Deniz Yolu ve bunun için bizdeki Kumport Limanı dahil güzergah üstündeki bir çok ülkede bir çok limanı satın aldı. Süveyş de da zaman zaman siyasi sebeplerle tıkanıyor, tam işleyemiyor ve kapasite sorunu da var.

Ve bir de bizim üzerimizden geçen Orta Koridor tren yolu projesi. Uzun zamandır devlet yetkililerimiz dahil, herkes hararetle bunu anlatıyor, alkış tutuluyor.

Projenin aslı ne?

Çin'in, artık oldukça da gelişmiş teknolojik ürünlerini zengin Avrupa pazarına hızla ulaştırması. Afrikayı gemiyle alttan dolaşınca 45 gün

sürüyor. Bizim üzerimizden tren yoluyla 7-9 günde ulaşmayı planlıyor. Deneme seferlerinde 11 günü yakaladı. Biz de Ankara'da bunun için tören düzenledik. Niyeyse?

Peki, benim ihracatımın yarısından fazlasını yaptığım Avrupa pazarında Çin'e karşı en büyük üstünlüğüm ne? Yakınlığım, yani lojistik üstünlüğüm. Antep'ten yola çıkan TIR, Amsterdam'a 3 günde gidiyor.

Çin'in bu projesinden sonra üstünlüğüm nerede kalacak? O zaman ben neyi alkışlıyorum? İşte ticari diplomasi akli burada devreye giriyor veya girmeye çalışıyor.

Dünya'nın askeri ve ekonomik alanda hala güncel bir patron devleti var ve Başkanı da değişiyor. Askeri patron dedim, çünkü tek başına askeri harcamaları, dünyanın kalan tüm ülkelerinden fazla.

Trump sonrası ABD-Çin gerginliğinin sonunda önü tıkanan Çin ile, benim pazarlarımda daha çetin rekabet olacağına göre bir hesabım varsa, ayakta daha fazla kalacağım, yoksa veya yetersizce, dayak yiyeceğim. İşte Ticari Diplomasinin çalışması gerek önemli bir alan daha.

Uluslararası rekabet, hiç de öyle söylendiği gibi etik kurallarla filan işlemiyor. Gidin Kuzey Avrupa'nın o en gelişmiş ekonomiye sahip sosyal demokrat ülkelere de, nasıl korumacılık uyguluyorlar bir görün. Ayrıca Firmalarını Eximbankları ile nasıl ucuz krediyle destekliyorlar görün.

Biz de kendi finansal şartlarımızla onlarla rekabet etmeye çalışıyoruz. Ve bu acımasız rekabette tam denge mümkün değil de, azıcık da olsa denge sağlamakla için çalışıyoruz. İşte Ticari Diplomasi.

Her şeyin sahibi olduğunu düşünen, kendisinden başka herkesi geçici, ahlaksız, hırsız gören bir bürokratik yapıya karşı ayakta kalmaya çalışıyoruz.

YK Üyesi olduğum Türk Eximbank'ın, teşekkür ederiz son zamanlardaki artırılan sermayesine ki toplam 2,5 Milyar USD sermayesi var. Rekabet edeceğim ülkelerin en başında olan US Eximbank'ın ise 550 Milyar USD. Ne desem acaba?

Son bir konuya değinip tamamlayayım.

Biz eskiden Asya-Pasifik deyimini kullanırdık, Çin, Japonya, Kore, Malezya, Endonezya'nın içinde olduğu bölgeye, ekonomik olarak büyük olmalarını da düşünerek

Şimdi, ABD-Çin gerginliğinin de bir sonucu olarak, özellikle alttan alta hızla ve daha çok desteklenen bir Hindistan var. Evet hep vardı, ama son dönemde bu alttan destek arttı. Artık o bölgeyi konuşurken Indo-Pasifik Kavramını daha çok duymaya başlayacağız.

Konu ve başlık çok değerli dostlar, saatlerce konuşulacak gündemde malzeme var.

Ticari Diplomasiyi konuşurken İngiltere'nin eski Başbakanı Margaret Thatcher'i örnek vererek bitireceğim, Demir Leydi ile. O Başbakan, 2. Boğaz köprüsünün ihalesi yapılırken, ülkesinin firmalarına destek olmak için Türkiye'ye geldi. yakın zamana kadar bizim devlet adamlarımız, bürokratlarımız, büyükelçilerimiz işadamlıyla görüşmeyi ayıp sayardı. Menfaat ilişkisi var sanılır diye. O işin perdesi. Ahlaksız her dönemde olur, yakalanır cezalandırılır. İyiyi niye cezalandırıyorsun?

Ve görevini kısa süre sonra devredecek olan, yürümekte zorlanan ABD Başkanı Biden'ın, ABD'nin Lubito Koridoru projesine ilgisi sebebiyle 2 Aralıkta Angola'ya yaptığı ziyareti de bu kapsamda değerlendirin lütfen.

Hamdolsun, günümüzde bunları konuŐmadığımız bir ortamımız var. Evet, her Őey güzel değil, güllük gülistanlık değil. Ama 152 İŐ Konseyine sahip ve tüm dünyayla iŐli dıŐlı bir kurumun başkanı olarak Şunu gururla söylemek isterim ki, biraz öngörülebilirliği yakaladığımızda, rekabette önümüze geŐilemeyecek.

Değerli İGETEV Ailesi,

Şimdi, isterseniz anlattıklarımın, isterseniz de kafanızda oluŐan başka konulara ait sorularınız varsa onları alarak, programımızı tamamlayalım.

....

Umarım faydalı bir zaman dilimi ve sohbet olmuştur.

Bu duygularla, bugünkü programa daveti işin İGETEV Başkanı Rafet Hocam baŐta olmak üzere Yönetimine ve mekn sahibi Maveria Vakfına teşekkür ediyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum...

Nail OLPAK

DEİK Başkanı